

SZERKESZTIK:

Dr. HUBAY KÁROLY, KESZLER JÓZSEF, SCHÜTZ MIKSA.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Évenként 20 ív zenemelléklettel; több arckép- és képzőművészeti melléklettel.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Váci-utca 3. sz.

TARTALOM.

IRODALOM: *Adversariák.* — Irodalmi hírek.
 ZENE: SCHÜTZ MIKSA: *Zenészet szemle.* — Zenészet
 hírek.
 SZÍNHÁZ: RF.: *A hét története.* — Színházi hírek.
 KÉPZŐMŰVÉSZET: PULSKY FERENCZ: *Az öttü-*
mű-kiállítás az egyház szempontjából. — Képzőműv-
szeti hírek.
 ZENEMELLÉKLET: SZENTIRMAJ ELEMÉR: *Nyugtás*
rajtam szép szeméid. — *Egyszer volt egy legényke...*
 ARCKÉPMELLÉKLET: SZENTIRMAJ ELEMÉR.

ADVERSARIÁK.

(A Timoleonok. — A Kisfaludy-társaság pályázata. — Jövendő
 könyvüjdonás. — Vigyázz Bottyán!)

«O jerum, o jerum, jerum,
 o quanta mutatio rerum!»

Ki hitte volna husz évvel ezelőtt, hogy gróf Apponyi Györgynek, a régi kancellárnak ismét chance-ai lesznek Magyarországon, hogy ismét factor lesz a politikában, hogy még miniszterelnöki candidatiókra is lesz reménye; — szegény Somssichnak egész életének vágya volt, hogy valaha minisztercandidans lehessen és még most sem tudta annyira vinni! — és hogy ismét módjában lesz a főispánokat adminisztratorokkal helyettesíteni.

De hát mi közünk nekünk ahhoz, hogy gróf Apponyi Györgyöt nem kancellárnak, hanem miniszternek fogják nevezni; hogy Sedlniczky föltámad — a Sedlniczkyek könnyen támadnak föl, — és hogy Metternich Kálnokyt kitolja székéből? Mi közünk? Hát azokban a nyomorult napokban Jókai irt egyszer egy verset, mely úgy kezdődik, hogy:

«Fussunk, fussunk, jön a billog!
 Ni, mint villog;
 Ni, mint csillog;
 Kezében a csatacsillag.»

Hát az a közünk hozzá, hogy az a billog Apponyival egyszerre fog megérkezni, vagy röviden utána. Ha hát az országnak komolyan kedve van magát megbillogoztatni: ha a sajtó jobban fogja magát érezni megrendszabályozva: az általános sorsot mi sem fogjuk kikerülni. De addig használjuk a szép arany-szabadságot, s írjunk adversariákat.

És miről írának legelőször, ha nem arról, mi Magyarországot két hét óta foglalkoztatja; arról, a mi miatt az egész ország hetekre

elfelejti, hogy tudomány, irodalom és művészet is létezik; arról a két sisakos lovagról, kik közül az egyik Magyarország címérével, a másik pedig egy fekete keresztrel mellvértjén kiállottak párbajt vívni: TIMOLEONRÓL és ANTI-TIMOLEONRÓL. Az egyik »Legújabb politikai divat«-nak nevezi könyvét, s elad két hét alatt háromezer példányt. A másik megcsinálja »a legújabb politikai botrányt«, s nem ad el belőle háromszázat. Oly kitűnő könyv-e az első, oly silány-e a második, hogy ezt a jelenséget természetesnek kell találni? Nem egészen. Az első semmi egyéb, mint jó munka, mely megtalálta a percet, melyen meg kell jelenni. A másik, az igaz, egy ostoba silányság, melynek nincs létezési joga. Bizony Timoleon nem egy gyöngét adott magának. Van művében elég hibás adat; van egy pár hely, hol messzebb vág, mint akar; vannak elcsúszott részek, de ez a könyv egy bátor és szabad szó a maga idejében; erős, férfias szó. Az, a ki e szót kimondja, nem retteg semmitől, nem tartja vissza semmi, kimondja, a mi szívében van és — a magyar ember ezt szereti. A másik, az egy ügyetlen, gyenge védelem, — a mi még megbocsátható —; de a mellett még szörnyű unalmas is és ez már megbocsáthatatlan. Hogy is mondja az öreg Voltaire? *Tous les genres sont bons, hors le genre ennuyeux.* S Anti-Timoleonnak szabad volna minden egyébnek lennie, csak unalmasnak nem.

Timoleonnak nem tethető e szemrehányás. Nem fogunk gyarlóságai bírálóiba bocsátkozni. Azok, mint fentebb is mondtuk, inkább elcsúszási hibák. Nem csoda, hogy egy politikai író nincs úgy beavatva a dátunok pontosságába, hogy minden szava hibátlan adat legyen. De hogy Anti-Timoleon nem ezeket tudta kikerülni és ép ellenkezőleg, a könyvnek jobb, szilárdabb, erősebb oldalait támadja meg: ez aztán Timoleonnak szerencséje. Különbö a consequentiák, melyeket Timoleon az adatokból kivon, mindig helyesek; s a min kissé csudálkozni lehetne, még ott is, hol ezen adatokban téved.

Némi megnyugvással vesszük tudomásul az ujságoknak, — persze nem a kereszteteknek — azon híret, hogy Anti-Timoleon nem nagy keletnek örvend. Minden káröröm nélkül mondjuk ezt; hiszen a szellemi hóbortnak is megvan a maga mulattató oldala. De jó jelnek tartjuk.

Abba, hogy az átkos kormányt szidja a jó alföldi magyar ember; hogy a malom alatti politikus Tiszát hazaárulónak decretálja: abba bele lehet őket hecczelni. A plebánosoknak is meg lehet parancsolni, hogy a kenetteljes »Koronát«, s az egyházi átkot szóró »Magyar Állam«-ot járassák, de hogy

egy pecsovics-könyvet végig olvassanak, abba a magyar népet, de talán még a magyar plebánosokat sem lehet beleugratni.

Hiába! Habent sua fata libelli. Timoleonnak az a fátumja, hogy megtalálja a szót, mely a nemzet szívében visszhangot ébreszt, s ezért szeretik olvasni. Anti-Timoleonnak igazi fátuma, hogy nem találja meg az utat a nemzet szívéhez, s ezért a könyvkereskedések későbbi egérnemzedékei takarmányává lesz.

Mi pedig csak azért foglalkozunk, habár csak emyire is e két könyvvel, mert bennük kell a lefolyt két hét magyar literatúráját látnunk. Ennek pedig nem mi vagyunk okai. Hiszen vannak egész hosszú korok, melyeknek irodalma röpiratokból áll. Akarjuk hinni, reméljük a magyar nemzet géniuszának érdekében, hogy a Timoleon és Anti-Timoleon nálunk nem az ilyen kor kezdetét jelzi.

Kíváncsiak volnánk látni, ha vajjon Apponyi gróf leendő Protzmanna meg fogja-e Thaly Kálmánnak engedni azt a rettenetes kurucz-kodást, mit véghez visz. Vigyázz Bottyán, le ne pottyanj! Nem hiába a történetírás ezen mai kora a rehabilitálás kora, mert Thaly Kálmán ugyancsak rehabilitálja az ő generálisát, Bottyánt, saját fejedelme, Rákóczy ellenében. Mert hát tudvalevő dolog, — ki is mutatta Gyulay Pál annak idejében, — hogy erre a Bottyán generálisra Rákóczy nem adott valami nagyon sokat. Bottyán olyan »Haud-degen«-forma volt, kinek több volt a bátorsága, mint esze. Most az akadémia egy 50 ívre terjedő publicatióval terhelte raktárát, mely publicatió Bottyán generálisnak armálistól kezdve legutolsó napiparancsáig mindenféle documentumát összehozta egy oly vastag kötetbe, mely az istenben elnyugodott Albertus Magnus philosophiájának sem áll mögötte — vastagság tekintetében. Hogy sok érdekes és közbe-közbe sok fontos dolog is van ebben az 56 ívben, az bizonyos. De mindennek egy részét már kiadta Thaly Kálmán a maga Bottyánjában, a másik részét pedig oly teljességben közli, mintha Szt.-István munkája volna. Azok a hosszú címek, hosszú levelezések, rettenetes szószaporító üres mondatok, mind-mind le vannak nyomtatva; úgy hogy a ki ezt a könyvet valaha használni kívánja, sok fáradsággal fogja a polyva közül kiválasztani a buzaszemet. Mi csak egy embert sajnálunk, s ez a szegény Knoll, az akadémia könyvkereskedője, ki izzadva és erőlködve emeli egyik helyről a másikra e rettenetes köteteket, hogy egy fektükben meg ne fülledjenek, mert hát arra, hogy valaki a megvevés szándékával kérje azokat elő, alig van eset.

De ha ez idő szerint országszerte egyébről sem beszélnek, mint a Timoleonok harczáról, mi részünkről gondunkat mégis csak más eseményekre is fordítjuk.

Ez események egyike a Kisfaludy-társaság pályázata. Hogy is vagyunk csak voltaképp pályázattal? Egy nemes kedélyű és nemes buzgalmu férfi jelentékeny alapítványt tett az első magyar szépirodalmi társaságnál neje emlékére. Minden évben meg kell koszorúzni — persze, ha lehet — egy munkát, mely az irodalomnak emelésére szolgál. Felváltva kell kitűzni egy történelmi, irodalomtörténelmi és szépirodalmi kérdést. Ez alapítványt az elhunyt Lukács Móricz neje emlékére akarta szentelni: hogy az idők végtelenségéig emlékezzenek meg évenként legalább egyszer arról, hogy élt e földön két szerető szív, kiket a legnemesebb vonzalom csatolt össze. Hát mi volt természetesebb, mint ezek emlékére mindjárt az első évben egy kitünő magyar hölgy életrajzát tűzni ki pályakérdésül. A gondolat jó volt, találkoztott is mindjárt egy-két ember, ki pályázott. Sőt azt mondják, hogy az egyik munka meglehetősen jó is volt, de a pályabírák mértékét nem ütötte meg. S így nem adták ki a jutalmat, hanem ismételték a kérdést, mintegy így szólva a pályázóhoz: jobbat várunk tőled. S a bírának igazuk is volt. Ösztönözni kell az írókat s buzdítani, hogy ne csak formaszépségre törekedjenek, hanem történelmi alapra fektessék az ilyen tárgyú munkáikat.

Ugyanezt a kérdést tehát kitűzték újra; s ekkor, minthogy négy oly jó munka érkezett be, hogy köztük nem tudtak választani, *egyiknek sem* adták ki a díjat. Persze, megint buzdításul. Meglehet, hogy Heinrich Gusztáv bírálatával nem ilyen rendben szerepelnek a bírálat érvei. De mi csak annyit tudunk, a mennyit a lapokban olvastunk. Mert úgy látszik, a Kisfaludy-társaság Heinrich Gusztávval a másfél óráig tartó fölolvasást csak privát mulatságból íratta meg. Ezt kell következtetnünk a körülményből, hogy a bírálatot bebalzsamozva szándékoznak eltenni a thébai katakombákba, akarjuk mondani a társaság évlapjaiba, a melyek 1885—6. körül fognak megjelenni, mikorra ezek a pályamunkák valószínűleg már nyomtatásban is a közönség előtt lesznek.

A bámuló világ erre azt kérdi: mi hát a Kisfaludy-társaság mérlege, mely évenként változik? Egyszer azért nem adják ki a díjat, mert a pályázók munkák közt *egy sem* jó; máskor pedig azért nem adják ki, mert a pályázók munkák *mind* jók. Erre I. Napoleon híres gaminje azt mondaná: »Eh ben, comment vous le faut-il?»

Azt halljuk, — de nem esküszünk meg reá — hogy a jövő hétnek újdonsága lesz, mely némi feltűnést fog kelteni tudományos és irodalmi körökben. A »*Könyvszemle*« 1883. folyamának első része meg fog jelenni. Ez mindenesetre hamarabb lesz, mint a hogy a Kisfaludy-társaság fentemlitett bírálatára a világ elé.

Ugy látszik, mi már mindenben csak »fontolva haladunk«. Hol van az irodalmi világ Timoleonja?

IRODALMI HIREK.

— A MAGYAR TUD. AKADEMIA összes ülésén az elnök Pauler Tivadar *Czirákj Fános* gr., az igazgató-tanács legrégibb tagjának elhunytát jelenté be. Ezután Galgóczy Károly l. t. mondott emlékbeszédet Benkő Dániel l. tag fölött. Ezután Fraknoi főtitkár folyó ügyeket terjesztett elő. Bemutatta az I. oszt. f. évi költségvetését, melyet az összes ülés tudomásul vett. Ugyancsak az első osztály pártólólag terjeszti fel Halász Ignác székesehérvári tanárnak azt a kérését, hogy a *svéd-lapp nyelvnek* a helyszínén való tanulmányozására

az akadémia segélyben részesítse. Az összes ülés dr. Halász kérelmének helyt adott. A *pályaművek* tárgyában alakított bizottságba az I. osztály Szász Károlyt és Gyulai Pált, a II. osztály Pauler Gyulát és Tóth Lőrinczet, a III. osztály Szily Kálmánt és br. Eötvös Lórántot választotta. Ezután bemutatta a főtitkár az I. osztály véleményét a *millénium* tárgyában, mely tudvalevőleg 894-re teszi a magyarok bejövételének időpontját. Az összes ülés az osztály véleményét vita nélkül fogadta el. A *Széchényi-iratok* kiadására alakult bizottság elhatározta a II. kötet kiadását. Az *edüburgi egyetem* értesíti az akadémia, hogy f. évi április hó 16., 17. és 18-án fogja megünnepelni fennállásának 300-ik évfordulóját s az ünnepélyre meghívja az akadémia. Az összes ülés az akadémia képviselésére dr. Szabó József egyetemi rektort kérte fel. Ezzel az ülés véget ért.

— A KISFALUDY-TÁRSASÁG szerdán délután GYULAI PÁL elnöklete alatt tartotta havi ülését. Első sorban BEÖTHY ZSOLT titkár tett több előterjesztést. Jelenté, hogy a közoktatásügyi miniszter értesítése szerint, a királyné ő felsége köszönettel fogadta »*Arany Fános dalai*«-nak Bartalus István által sajtó alá rendezett kiadásából az ő felségének felajánlott díszpéldányt. Csalomjai lefordítván Corneille »*Cinna*«-ját, bírálat és kiadás végett benyújtotta a társasághoz. A bírálók: ZICHY ANTAL és BERCSIK ÁRPÁD átdolgozás után kiadhatónak ítélték a munkát. Ezután TÓTH LŐRINCZ olvasott fel néhány részt »*Mária Terézia jellemrajza*« című munkájából. Nem annyira uralkodói, mint inkább női jellemrajzát nyújtotta fővonásokban. A bevezetésen kívül azt a fejezetet olvasta fel, mely Mária Terézia királynő házi és családi életéről és haláláról szól. Az élénk tetszéssel fogadott felolvasás után gróf ZICHY GÉZA olvasott fel három költeményt: »*Gerencsi Erzsébet*« (ballada), »*Az Arno partján*« és »*A művész végső álma*« zámekkel. A közönség hosszantartó tapssal jutalmazta a felolvasást. A harmadik tárgy: »*Nala és Damajanti*«, szan-szkritből fordítva FIÓK KÁROLY vendég által, az idő előrehaladottsága miatt elmaradt.

— A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA titkársága három *pályázatra* hívja fel az érdeklődők figyelmét és pedig kettőre az I. osztályból s egyre a II.-ből. Az I. osztály illető pályázata: az 1000 frtos (aranyban) Péczely drámai jutalom és a Lukács-alapítványból 1000 frt. Az előbbire tisztán a magyar történelemből vett színművek pályáznak — tekintet nélkül a válfajra — a melyek az 1882—1883. években nyomtatásban megjelentek, vagy ha nyomtatásban nem jelentek is meg, valamely színpadon előadattak s kéziratban az akadémiahoz f. évi márczius hó 31-ig beküldetnek. A Lukács-jutalom nyílt pályázat »Kazinczy Ferencz élete és munkáinak« megírására; a munka tervrajza s a kidolgozásra vonatkozó ajánlat némi mutatvánnyal szintén a f. év márczius 31-ig küldendő be az akadémiahoz. A II. osztály részéről f. év április 15-én jár le azon munkák bejelentésének határideje, melyek az első magyar általános biztositó társaság alapítványából kitűzött 500 frt jutalomra pályáznak. Pályázhatnak az 1883. évben vagy 1884. márczius 31-ig megjelent oly munkák, melyek az ország nemzetgazdasági érdekeinek szempontjából gyakorlatilag fontos kérdést alaposan tárgyalnak és annak megoldását előkészítik.

— PULSZKY FERENCZ-től egy igen fontos és a régészeti irodalomban alapvető munka jelent meg a héten; címe: »*A rézkor Magyarországon*«. Tudvalevő, hogy a régészek, kik a praehistoricus civilisatio emlékeit tanulmányozzák, elismerik, hogy volt a kőkori és a bronzkori cultura közt átmeneti idő, melyet rézkornak lehet nevezni. Felismerték ezt Észak-Amerikában, de hogy Európában ily átmenet volt, sokan tagadták. Annyi azonban most

már bizonyos, hogy Irlandban és hazánkban a rézkor nyomai megvannak. Pulszky munkája tehát, mely a rézkor nyomait hazánkban kimutatja, nemcsak Magyarországra nézve képez irodalmi eseményt, hanem mint a rézkor eddigelő először tárgyazó monographia, fontos mindazokra nézve, a kik az európai ősnépek fejlődésének történetét kideríteni és megismertetni igyekeznek. A nagyérdékű munka különben jubiláris munka, a mennyiben ez év április 21-én lesz ötven éve annak, hogy a híres Instituto di Corresponzenza Archeologica, mely a német császár protectorátusa alatt és a Capitoliumon levő székhelyén, Róma alapításának évforduló napján, április 21-én szokta évi közgyűlést tartani, Pulszky Ferenczet megválasztotta levelező tagjának. Utóbb Pulszky rendes tagja is lett ezen intézetnek.

— IRÓ ELLEN INTÉZETT TŰNTETÉSRŐL ezekeket olvassuk a »Nemzet«-ben: A marosvásárhelyiek már hosszabb idő óta panaszkodnak, hogy Tolnai Lajos, ismert író és városuk ref. ellkésze, kinek úgy látszik jelentékeny ellenpártja van, regényeiben főleg a *marosvásárhelyi életből vett alakokat és eseményeket* tárgyal és egyes alakításainak voltaképp az a célja, hogy bizonyos személyeket álnév alatt pellengérré állítson, a marosvásárhelyi viszonyokat becsmérelje. Számos vásárhelyi polgár érezte magát sértve a Tolnai műveiben előforduló életrajzok által.

Tolnainak egyik legutóbbi művében dr. Antal László kórházi főorvost látták megsértenie és ezért tüntetést rendeztek. Folyó hó 20-án este nagy fátylamenetet rendeztek Antal László tiszteletére és itt Kuthi Albert adott kifejezést a közönség felháborodásának a történet sértés fölött. Utóbb Rákosi Lajos, a marosi ev. ref. egyházmegye esperese is megjelent dr. Antal Lászlónál és egyházmegyéje papjai nevében üdvözölte őt. Este 9 órakor mintegy 200 főnyi csoport Tolnai lakása elé vonult, hogy demonstráljon. A rendőrség előre sejtette ezt és ezért csendőrökkel és városszolgákkal őriztette a lakást. Az előnyomuló tömeget a csendőrök vezetője figyelmeztette, hogy fegyverük töltve vannak. A tágas Szentgyörgy-utcában — Tolnai lakása előtt — hullámozott egy ideig le s fel a nép, majd megkerülve a piacot a ház mellett lefutó sikátorba vonult. Innét a fegyveres örök elűzték a közönséget s ezzel aztán a rend helyreállott. Ennek ellenében Tolnai ünnepélyesen kijelenti, hogy dr. Antal Lászlót sehol egyetlen sorral vagy betűvel meg nem bántotta és becsutelen rágalmazónak nyilvánítja azt, ki őt ezzel minden ok nélkül vádolni meri. Ő semmi tüntetést nem is észlelt, az újságírók fújták fel a dolgot azzá. »Vádolnak — így folytatja Tolnai nyilatkozatában — hogy sok családot leirtam. Én egyet sem. Alakjaik költöttek, mesém költött, ha talál ide vagy oda: legnagyobb dicséretem. A Kemény Zsigmond-társaságban való, hogy meghasonlás uralkodik. A reform. főiskolai tanárok haragsznak »Az oszlop-bárok« című legújabb regényemért. Nem tudom, hogy ennek is ne örvendjek-e? Egyébiránt az idő mindent megmutat. Magamat Marosvásárhelyhez épen nem kötöm.«

— Véleményünk e tárgyban az, hogy a marosvásárhelyiek, ha igenis terveztek valamit Tolnai ellen, — a miről az utóbbinak tudomással épen nem szükséges birnia — kissé elvetették a sulkyot. A marosvásárhelyiek ne kockáztassák ily meggondolatlanul műveltségi jó hírnevüket; és tudják meg, hogy minden író *leír valamit*, mikor ír, még akkor is, mikor tisztán képzeletéből vél meríteni. A képzelet nem produktál, csak reprodukál és a tapasztaltakat tükrözve kombinál. Újjából senki sem szop semmit. Ha Tolnai Lajos talán egyik-másik regényében kissé hű maradt eredeti mintáihoz és nagyon is közlőrl nézte őket, midőn képüket festé: ez csak *aesthetikai computatio* alá eshetik és némelyek szemében előny, másokéban hátrány lesz;

de semmi szín alatt sem képezheti az »utczákon hemzsegő tömegek« elbírálásának tárgyát. Mondják Tolnait *realistának* és ne olvassák könyveit, ha az író procedurája és technikája nem tetszik; de hagyják békében ablakait, kapuit és ne zavarják éjjeli nyugalmát.

— PÓSA LAJOS-tól az olvasó gyermekek számára írt, igen érdekes könyv jelent meg. Címe: »*Dalok, regék*«. E könyvbe Pósa a gyermekek eszmeköréhez alkalmazkodó új verseit válogatta össze. Nem kell külön bizonygatnunk, hogy Pósa versei most is oly szépek, mind mindig. A legérdekesebb darabok e könyvben azok, melyekben az író népmeséket használ fel tárgyu. A dalok is igen kedvesek. E könyvet bátran lehet ajánlani a szülők és nevelők figyelmébe.

— A HONFOGLALÁS KEZDETE ÉS BEFEJZÉSE cím alatt Csuday Jenő csorna-premontrei kanonoktól értekezést jelent meg, melyben szerző a következő véleményt nyilvánítja: »Ha államalkotásunk ezredéves évfordulóján a honfoglalás kezdetét akarjuk megünnepelni, akkor 884. (megtelepedés a Dunáig), ha befejezését, akkor 890-ik évben (a Dunántúl elfoglalása) ünnepelhetjük meg, melyet még más, ez években szokásosan megült ünnepélyvel is össze lehetne kötni.«

— A KASSAI JÓKAI-ÜNNEPÉLY eredménye tárgyában az ottani társalgási egylet elhatározta, hogy a felolvasás tiszta jövedelmének a 414 frt 64 krnak fele az új színház építésére, 103 frt 67 kr. a hírlapírók nyugdíjalapja javára és ugyanannyi a magyarosodás terjesztésére fordítatik. Az egylet elhatározta továbbá, hogy 100 frttal a Petőfi-társaság alapító tagjai sorába lép.

— SZACSVAJ IMRE, a nemzeti színházban vendégszerepelt színész, ily című munkára nyitott előfizetést: »*Tíz év a kolozsvári nemzeti színház tört net böl*«. Ápril végén jelenik meg s a jövedelem fele a kolozsvári színház nyugdíjalapjára lesz. Előfizetési ár 1 frt 20 kr. s az előfizetések a kolozsvári »Magyar Polgár« nyomdájába küldendők. Ugyanő megírta a kolozsvári színház több régi kiváló tagjának életrajzait is, melyeknek gyűjteményét Budapesten készült kiadni.

— SARAH BARNUM-ot, a Sarah Bernhard ellen irányuló pamphletet egy helybeli könyvkereskedő lefordította németre. A könyv szerzője Colombier kisasszony, írói tulajdonjogának megvédelméért a IV-X. ker. járásbíróshoz fordult, de keresetével visszatartott. Colombier k. a. itteni ügyvédje, dr. Basch Gyula, erre a fővárosi rendőrséghez fordult, kérve a szerző tudtán és beleegyezésén kívül megjelent fordítás példányainak elkobzását. A főkapitányság azonban illetéktelennek nyilvánította magát ez ügyben és a megkeresést elutasította. Dr. Basch, a főkapitány e végzése ellen felfolyamodott a belügyminisztériumhoz.

— A FRANCZIA AKADÉMIAJÁNAK f. hó 21-én tartott tagválasztó ülésén, melyen az elhunyt Laprade és Henry Martin helyét töltötték be, Coppée-t és Lesseps-et választották meg. Coppée 24 szavazatot, ellenjelöltje Montégut 9-et; Lesseps 22-öt és Petit abbé 1-et kapott, a többi tíz szavazólap nem volt kitöltve. Nem voltak jelen Aumale herceg, Ollivier, Dumas a vegyész s Sardou-About, ki mert még ünnepélyesen nincs felvéve, nem választhatott. A Lessepsre beadott tíz üres lap a párisi lapokat nagyon intriguálja. A »*Temps*« úgy hiszi, hogy az üres lapokat monarchista érzelmű akadémicusok adták be, a kik így tiltakozni akartak Lesseps jelöltsége ellen, melyet »a sajtó erőszakolt akadémikussá«. A »*Figaro*« szerint egyes akadémikusok azért nem szavaztak Lessepsre, mert valamennyien ugyanegy személytől ajánlott levelet kaptak, melynek írója, az akadémia méltóságára hivatkozva, kérte őket, ne szavaznának Lessepsre, a ki a megválasztást arra használná

fel, hogy új emissiót csináljon.« Coppée-t és Lesseps-t Cherbuliez fogja az ünnepélyes fogadtatásnál fogadni.

— AUGIER EMIL-től, a hírneves francia drámaírótól egy német újságíró levélben azt kérdezte, hogy mikor fog ismét új darabja színre kerülni? Augier a hozzáintézett kérdésre kijelentette, hogy *több szindarabot nem ír*. »Hatvanhárom éves vagyok, — ugymond, — s mivel 23 éves koromban adták a legelső darabomat, épen 40 éve írok. Ezzel azt hiszem, megszereztem a jogot arra, hogy — hallgassak.«

— VICTOR HUGO 83. születésnapjára a francia közoktatási miniszter *érmelet* veretett, melyeknek egyik oldalán a költő- király arcképe, másikán pedig Koszorúval körítve e felírás van: »Né à Besançon (Daubs) le 26 Février 1802.« Az agg még nagyon bizik egészségében és jövőjében. Mint Párisból írják, közelebb azon hírrel lepte meg barátait, hogy új házat épített magának. Az avenue d'Eylau-n levő kis palotáját bérbe akarja adni Lusignan hercegnőnek, magának pedig ugyanez utcában egy üres telken épített csinos lakóházat, jókora kert közepén. A terveket maga készítette el, még pedig oly bizottsággal és építész izléssel, hogy a szakemberek is megbámulják. A híres költő egyébiránt tudvalevőleg kitűnő rajzoló s egy épen most megnyitott rajzkiállításban is több tájképpel szerepel, mint kiállító. A »*Tenger munkásai*« című regényéből pedig új kiadást rendeznek, a szerző saját illusztrációival.

— MADAME ADAM, a »*Nouvelle Revue*« szerkesztője, mint Berlinből írják, darab időre Bécsbe megy és ott jótékony céljára felolvasást tart. Az idézett lap állítása szerint Adamné asszony, a román királynő meghívása folytán Bukarestbe is megy, ométt pedig Görögországba. Azt is olvassuk, hogy Adam asszony Budapesten is fog néhány napot tölteni.

— ÚJABB IRODALMI BOTRÁNY híre érkezik Párisból. Alig múlt kissé el a Sarah-Barnum-Colombier pamfletet által keltett zaj, hasonló kaliberű újabb mű van a sajtó alatt, a melynek éle Judic asszony, a Variétés-színháznak divája ellen irányul. Címe ez lesz: »*Nana Judith et Cie*«. A gúnyirat állítólag egy kisebb rangú hírlapíró műve, de egy nő nevét fogja a borítékán viselni.

— HEINE EMLÉKIRATAI-ra vonatkozólag az »*Evénement*«, egyik utolsó számában, a következő érdekes hírt hozza: Collegánk Cohn d'Abrest, a ki négy év óta van belekeverve a Heine emlékiratok ügyébe, legközelebb röpiratot tesz közzé, melynek címe lesz: »*Les coulisses d'un livre*« s mely igen sok érdekes leplezést fog magában foglalni arról a titkoszerű kéziratról, a melynek létezését oly sokáig kétségbevonták és azon változásokról, melyeken az a sajtó alá bocsátás előtt átmént.

— KANT hátrahagyott műve. Hamburgból írják: Mintegy hat hét óta van Hamburg egyik lakosának tulajdonában Kant Immanuel egy *még ki nem adott* mintegy 100 ivre terjedő kétségtelenül valódi kézirat. Kant e művét, melyet maga is főművének mond, a következő címmel látta el: »*Vom Uebergang von den metaphysischen Anfangsgründen der Naturwissenschaft zur Physik*«. Kant kortársai, Hasse János, Wasiaszky és Borovsky egyértelműleg kijelentik, hogy a nagy philosophus dolgozott ily című munkán s azt kéziratban hátra is hagyta. Kant művei kiadásának 1842-ben szintén volt tudomása ily kéziratról, de azt tartotta, hogy az nyomtalanul eltűnt. Csak 1858-ban tudta meg dr. Schubert tanár, hogy e kézirat még megvan s arról a »*Neue Preussische Provinzialblätter*«-ben cikket is írt. 1865-ben dr. Reicke Königsbergben tudatta az »*Altpreussische Monatschrift*« olvasóival, hogy 1863. év május 8-án Kant egy rokonától megkapta Kant

hátrahagyott műveinek jegyzékét. De csak 1882-ben határozta el magát Reicke, hogy a nagy mű első négy ívét közzéteszi. Eddig 22 ívet adtak ki belőle. Dr. Krause hamburgi lelkész, philosophiai író, ki Kant »*Tiszta ész criticájához*« commentárt is írt, most kezébe vette a dolgot és Kant hátrahagyott műveit ki fogja adni. Dr. Krause rávette Goszler német közoktatási minisztert, hogy az ügyet magáévé tegye s miután a drága kéziratot a british muzeum is meg akarta venni, Krause saját maga vásárolta azt meg drága pénzen. A kézirat három csoportba van beosztva s minden csoport Kant sajátkezű felírásával ellátva, a »*Königsberger Zeitung*« egy-egy számába van becsomagolva. A kézirat, mely állítólag negyven évig Oroszországban volt elrejtve, igen jó állapotban van. Az írás igen tiszta. Egyes részletek levélborítékokra, nyugtáakra, akadémiai iratokra vannak írva. A kézirat széleire Kant jegyzeteket írt a hozzá munkaközben látogatába jött személyekkel folytatott társalgásról, továbbá házi ügyekről, meghívásokról stb. Dr. Krause csak hosszabb tanulmány után fogja rendezhetni a munkát, melyet Kant maga »*rendszert*« befejező utolsó résznek mondott. Hogy a becses kézirat biztosítsassék minden veszély ellen, fényképezés útján lemásolják s az erre szükséges nem csekély összeget egy hamburgi polgár ajánlotta fel.

— A BERLINI TÁRSASÁGRÓL a párisi »*Nouvelle Revue*«-ban megjelent cikkek szerzőjét a német kormány igen szorgosan kutatja és a személyek, kik a párisi német nagykövetséggel összeköttetésben állnak, utasítást kaptak, hogy a szerző nevét igyekezzenek megtudni. A legújabb versio szerint a cikkeket több orosz szerző írta; köztük állítólag Novikoff asszony, az ismert pánszláv író. E hírt azonban a »*Pall Mall Gazette*«, mely elég közeli viszonyban áll a híres orosz íróhoz, a leghatározottabban megczáfolja, többek közt azt is mondván, hogy O. K. (Novikoff asszony írói jegye) iratai még stylaris tekintetben is véghetetlen magasságban állanak a Vasili gróf álnév alatt megjelent firkánál. Novikoff asszony csak annyit tud a »*Berlini társaságról*«, hogy azt orosz nem írta s az orosz hangzású álnév csak azért van kitéve, hogy mme. Adam révén — a kivel egykor nagy barátságban állott — őt gyanúsítsák.

ZENÉSZETI SZEMLE.

(»Sába királynője.« — »Észak csillaga.«)

A nemzeti színház operája mult hó 23-án ünnepet ült: Goldmark Károly remek operájának *ötvenedik* előadásával. Ötven előadás egy aránylag még fiatal operánál nem csekély dolog. A »Sába királynője« 1876 óta legtöbbször jelent meg a műsoron, valamennyi újabb opera közt. És joggal. Mert akár a dalmú zenei becsét, akár annak egyszerű hatását, drámai értékét tekintjük, akár végre azt a nagymérvű népszerűséget, melyre ezen opera szert tett, hiába keresünk az újabb operák közt olyat, mely e tulajdonságokra nézve a »Sába«-val vetélkedhetnék. Talán »*Aidá*«-t lehetne még e helyen említeni, mely *formára* nézve sok tekintetben kétségtelenül fölebb áll »Sába«-nál, de az utóbbinak hasonlíthatatlan költői hangulatát nélkülözi. Oly dallamok, minő *Assad* románca, vagy az ő elbeszélése, vagy *Sulamith* keserve, a bevonulási induló, a szerelmi ketős — ilyeneket hiában keresünk más zeneszerzőnél. Lehet, hogy Verdi-nek melódiái

édesebben hangzanak más valakinek, hogy az ő tagozott formái, kerekded phrasisai jobban felelnek meg a könnyű mulattatás után vágyó hallgatónak, — de azokat a bűvös hangokat, azt a titokteljes érzést, azt a lángoló szenvedélyt nem találjuk egy újabb műben sem oly megragadó valósággal zenében kifejezve, Wagner műveit, mint nem az operához tartozókat, természetesen mellőzve. Ez a mi véleményünk a *Sába királynőjéről*, melyet nem állunk kimondani szemben a szakzerű kritika más, kevésbé dicséretre nyilatkozataival, sőt nem egy oldalról jövő ócsárlással is. Kevés oly mű van az újabb operák közt, melynek értékéről annyira szétágazó vélemények keringenek, mint a szóban forgó dalmű. Németországban egy helyütt (Drezdában) lelkesedéssel fogadták, másutt (Berlínben) a kritika beérte oly fanyar dicsérettel, melynek minden szavából kirítt a sárga irigység a kétségbe nem vonható siker felett. Ez a siker a nagy közönségnél képezi az opera életrealitásának biztos ismérvét. Ugyan hány ilyen opera van az utolsó két évtizedből, melyet állandóan, sűrűen egymásután lehet előadni, folytonosan telt ház előtt? Ez a körülmény teszi emlékeztetéssé a »Sába«-nak ötvenedik előadását a nemzeti színháznál, mert minden bizonyítgatásnál fényesebben illusztrálja Goldmark művének mélyen gyökerező népszerűségét.

Maga az előadás nem viselte mindenben az ünnepélyesség jellegét. *Wilt-ne* ma is ép oly utólréhetetlen Sulamith, mint a milyen volt akkor, midőn a szerepet a bécsi premiérenben éneklé (1875-ben), a többi szereplők ellenben, az egy *Odry*-t kivéve, nem felelnek meg feladataiknak, *Perotti*-tól hiába várjuk, hogy *Assad* lyricus áradozásait a meggyőző igazsággal adja vissza; ő a *Maurico*-k, *Köbert*-ek és *Raoul*-ok nyelvén tanult beszélni. Nem is hibáztatjuk az ő előadásában azt, hogy például az első felvonásbeli gyönyörű elbeszélés végén a befejező phrasist, mely a boldogító visszaemlékezést fejezi ki, oly *fortissimo*-ban éneklé, mintha kétszer volna aláhúzva a vezérkönyvben — pedig a szegény zeneszerző, kinek ezt már régebben, évek előtt, elpanaszoltuk, kétségbeesésében a *fősküvel* akarta megkínálni a mi jeles tenoristánkat azon kérdéses körülmény iránt, vajjon *piáno*-ban kell-e ezt a helyet énekelni, vagy nem?

Csak nehezen sikerült őt arra bírnom, hogy ezen szándékától elálljon, midőn ugyanis a zongorakivonatból meggyőztem őt arról, hogy a szerencsétől különben sem nagyon dédelgetett *Assad*-nak az egész estén át nincs más alkalma megmutatni hangja erejét, mint e néhány ütemben, mely — véletlenül — nagyon *»jól fekszik«*, a színház nyelvén mondva. Pedig nincs az a földi hatalom, mely énekesnek piánót parancsolhatna akkor, mikor az ő veleszületett *öszöne* (lásd *Darwin* művét »a fajok fentartásáról«) megmondja neki, hogy most vagy soha *nagyot* kell énekelnie!

Komolyabb észrevételünk van a *zenekar* játéka ellen. A ki tudja, mily feladat jutott a zenekarnak »*Sába*«-ban, annak csodálkozni kell, hogy a mi zenekarunk és annak vezérője nem tanúsít nagyobb buzgóságot e szerepnek hatásosabb betöltésére. Kénytelenek vagyunk leplezetlenül kimondani, hogy a »*Sába*«-ban a zenekar egyszerűen hanyagul jár el, midőn a *második* hárfát egészen mellőzi, midőn az első a hárfán a számára előirt *figurált* meneteket egyszerű *tört accordokkal* pótolja — Salamon visiójának jelenetében, az utolsó felvonásban, a dallam kíséreténél — a mi nagyon is köznapias szint ad a kíséretnek. De mindez hagyján. A gyönyörű nyitányt, kivált annak bűbájos H-dur részletét, nem lehet *közönyösebben*, színtelenebb módon előadni, mint azt a minap hallottuk, az ünnepi előadásnál. Szépségei, melyek főleg a húros hangszerek gyönyörű ellentéteiben állanak, elmosódtak egy ködös, szétfolyó, bizonytalan rhythmusú tempóban; — ily előadás mellett *Beethoven* is

meg lehet *gyűlöltetni* a hallgatóval, nem egy modern zeneköltőt, a ki hatásainak titkát nagy részben mégis csak *külső* eszközökben bírja.

Csak óhajtásképen emlíjük fel — korántsem megrovásként — hogy az ilyen ünnepi előadásnál az igazgatóság talán kedveskedhetett volna a szerzőnek és még inkább a közönségnek ama gyönyörű *közjáték* (entr'acte) bemutatásával, mely a Sába királynőjének első és második felvonása közt foglal helyet és mely nálunk teljesen ismeretlen. A szerző *»éji kép«*-nek címezte ezt a *közjátékot*, mely bevezetésül szolgál a kerti jelenethez. A kürtök halk éneke szende fényt áraszt e mesteri hangképen, mely hangulatában, édes melancholiájával emlékeztet Mendelssohnra a »Szentivánéji álom«-hoz irt zenéjének egy gyöngyére, a »Notturmo«-ra. A hangnem is ugyanaz mind a két zenedarabban: E-dur. De ez utóbbi találkozás már nem *véletlen*, mert a felhasznált hangszer — kürtök — által van indikálva. A bécsi operában, melyet a mi operai igazgatóságunk az ilyen külsőségekben *gondviselésnek* szokott tekinteni, újabb időben ezt a *közjátékot* ismét feltették a dalműbe. Így tehát szabad reménylenünk, hogy minálunk is sorra kerül.

Az *»Észak csillaga«*, Meyerbeer operája feltűnt ismét operánk láthatárán. Meglehetősen sikerrel adták elő és nagyjában kielégítő szereposztással. *Malczky-né* asszony Katalinja nemesak ének dolgában megfelelő, de, mit örömmel tapasztaltunk, játék tekintetében is elevenebb volt eddigi alakításainál. *Glözer* kisasszony szép staccatói daczára nem tudta elosztatni azt az aggodalmat, melyet hangjának *lehelletszerű* jellege a közönségben támaszt. *Ney* irt ismét próbálkozott a játékooperában, a hol nem látjuk oly szívesen, mint a komoly zenestyl remekműveiben. De helyét állotta itt is és gyönyörűen énekelte. *Közégyly* urnak — valóságos belső titkos kalmuk-káplárnak — bakaizú tréfáit már évek előtt megtörtük, most is azt tesszük és valószínűleg az új aera alatt is mind a ketten meg fogunk maradni álláspontunkon, ő is, meg én is. Ő ismételni fogja az ő *»dobre noc«* és *»Nyje krics«* ékeshangzású *»vezényszavait«*, én meg szeliden meg fogom korholni érte. Meg vagyok győződve róla, hogy az új operaházban még számosabban fognak mutatni ezen elmés ötleten. *Kettővel* mindenestre többen lesznek: ott lesz *Reich* Irma kiasszony, Prágából és *Broulík* Ferencz ur, a ki szintén Szent-Venczel koronájának hozzátartozója. Ezen szakértők előtt *Közégyly* ur *Gricenkö*-ja bizonyára tetszést fog találni. Nem kell-e attól tartani, hogy *csehül* leszünk az új operával.

SCHÜTZ MIKSA.

Mai számunkhoz mellékelve veszik kézhez tisztelt olvasóink a »*Harmonia*« f. évi 4-ik zenemellékletét és első arcképmellékletét, SZENTIRMAY ELEMÉR országosan ismert dalköltő arcképet. — A »*Harmonia*« társulat az említett dalköltő legújabb művéből, mely még sajtó alatt van — két dalt engedett át közlésre, melyek rövid idő múlva bizonyára ép oly népszerűek lesznek, mint a termékeny dalköltő többi dalai. Az említett mű *»Szívhullámok«* cím alatt 10 dalt tartalmaz, melyek közül több BLAHÁNE számára van írva. E dalokat egytől-egyig az a magyaros zamatosság jellemzi, mely *Szentirmay* művének nagy sikert biztosított nem csak ide haza a magyar közönségnél, hanem külföldön is. A dallamfűzés egyszerűsége párosul benők az érzelmei gazdagsága és mélységével; a *»Hívom ki, csalom ki«* kezdetű méltó testvére lesz a *»Csak egy szép lány van a világon«* című dalának, melyet *Sarasate* varázshagedűje által az egész világ ismer.

SZENTIRMAY ELEMÉR (vadosfai és zsidi NÉMETH JÁNOS) született 1830-ban, Horpácson, Sopron megyében. Atyja gróf Széchenyi Lajos jószágain kormányzó főtiszt volt. Szent-

irmay iskoláit részben Fehérvárott, felsőbb tanulmányait Budapesten végezte. 1861-ben Fehér megyében megválasztott megyei esküdtnak s ugyanott később szolgabírói hatáskörben is működött. Később meg-nősülvén, tényleges állásáról lemondva, tiszt. e. aljegyzői címmel saját bérbirtokára vonult s ott irodalommal s különösen zeneköltészettel foglalkozott. Eleintén tánczdarabokat is irt, de később csakis egyedül dalköltészettel foglalkozott. 1865-ben az »első magyar általános biztosító társasághoz« lépett be, mint központi inspektor s azóta folyvást e hímves intézetnél működik, jelenleg osztályfőnöki minőségben. Kiválóbb művei: *»Elemér dalai«*, *»Csak egy szép lány van a világon«*, *»Ne menj el«*, *»Plezna-dal«*, *»Mit tétel a kis lány róla«*, *»Zengő bokor«*, *»Nőtis Kata«* című füzetek, az *»Öreg béres«* című népszínműhöz irt zenéje stb. stb. 1878-ban a párisi kiállítás alkalmából *»Souvenir de Paris«* cím alatt megjelent dalai e világvárosban is nagy tetszést arattak s azóta dalai — melyek a »*Harmonia*« kiadásában megjelent füzetek meghaladják a 270-et — a tengeren túlra is elterjedtek. A szövegeket dalaihoz legnagyobb részben maga írja.

ZENÉSZETI HIREK.

~ AZ OPERA KÖRÉBŐL az hallatszik, hogy BERGMANN Stefánia k. a. valószínűleg jövőre is megmarad az opera tagjának. A kisasszony a külföldről kapott egynéhány szerződési ajánlatot, többek közt *Drezdából* is, a hova legközelebb megy vendégszereplésre. PAULI Richárd urról mult számunkban azt a hírt hoztuk, hogy az operától megvált. E hír, mint azt megelégedéssel constatáljuk, teljesen alaptalan; a t. művész ezentúl, az új operaházban is megmarad.

~ NEY DÁVID, operánk hímves barytonistája f. hó 25-én Aradon lépett fel, az ottani izr. nőegylet által rendezett hangversenyben nagyszámú, fényes közönség előtt, mely a jeles művészt szünni nem akaró tetszésnyilatkozatokkal fogadta. *Sarasate* áriájával (a »*Varázsfuvola*«-ból) és egy nehány dal-előadással meghódította Arad városa közönségét.

~ WAGNER *»Parsifal«*-jából ismét adtak elő egyes nagyobb részleteket — Párisban, a Châtelet-hangversenyek egyikében. Ezuttal (mult vasárnap) az *»Urvacsorá«*-ja jelenetét adták elő, teljes énekkarral. A nagyszerű mű mély benyomást tett a hallgatóságra. Mikor fogjuk már *Budapesten* is hallani a *Parsifal* első felvonásának végjelenetét? Szép alkalom kínálkozott volna arra f. hó 13-án, Wagner halálának évfordulóján. Hiszen a mi philharmonikusaink ugy is tartoznak még egy Wagner emlékének szentelt zenéünnepélyvel, mert az, a mit tavál, nehány nappal a gyász-hír beérkezése után rendeztek, a rövidke *»Charfreitags-Zauber«* kivételével, csupa ismert, régi darabokból összeállított műsor volt. Méltóbban kellene megünnepelni Wagner emléket, mint olyan untig hallott zeneművekkel, minő a *Tristan* nyitánya és szerelmi jelenete stb.

~ A SZEGEDI SZÍNHÁZBAN f. hó 21-én lépett föl először az újonnan szerződött tenorista, *Valentin* Lajos a »*Szép Galathea*«-ban. Főlépése teljes sikert aratott. Tiszta, csengő s jól iskolázott tenorja van s lágy éneke nagyon fölébe helyezi az összes vidéki tenoristáknak. *Spányi* Lenke, mint Galathea rendkívüli sikerrel szerepelt s egyszerre a közönség kedvenczvéé lön. E szereppel oly képzett énekesnőnek mutatta be magát, a minő színpadunkon még kevés fordult meg, annyival is inkább, mert a vidéki primadonnák rendszerint naturalisták s zenészetit voltak is igen sok kívánni valót hagyó fóm. *Spányi* Lenkében Nagy Vince valóban kitűnő acquisitiót kapott, s most már képes lesz nagyobb szabású operetteket is előadni.

Legújabb zeneművek

kaphatók és megrendelhetők

a
„Harmonia“ nemz. zeneműkereskedésben

(Budapesten, váczi-utcza 3. szám).

II^{ik} „Rapszodia“

Székely Imrétől

Serly Lajos dalai feldolgozásával 1 frt 50 kr.

Szív hullámok

10 eredeti dal zongorakísérettel

szere

Szentirmay Elemér.

1. Nyugtasd rajtam szép szemeid.
2. Egyszer volt egy legényke.
3. Fázmin-bokor.
4. A kisasszony azt gondolta.
5. Fehér galamb.
6. Mikor én a dallos madárt hallgatom.
7. Nagy bújja van a kis lánynak.
8. Tarka-barka szőrű kis cicca.
9. Hívom ki, csalom ki.
10. Faluhosszat (Betyárdal).

Díszes fűzött kiadásban 1 frt 80 kr.

~ A SZEGEDI DALÁRDA f. hó 23-án egy minden tekintetben fényesen sikerült »Dal- és Táncestélyt adott a felsővárosi kaszinó helyiségében. A műsor tartalmasan volt összeállítva s a következő számokból állott; 1. *Auber*: Nyitány a »Portici néma« dalműhöz. Előadta a helybeli 46-ik ezred zenekara Bemád karmester vezénylete alatt. 2. *Beethoven*: »Rabok kara« a Fidelio operából, teljes zenekar-kísérettel előadta a »szegedi dalárda«. 3. *Erney József*: »Mégfagyott gyermek« férfikar. 4. *Camille Saint-Saëns*: »Danse Macabre« előadta a 46-ik ezred zenekara. 5. *Braun Albert*: »Az erdő« férfikar. 6. *Zimay László*: »Népdalok« férfikar. 7. *Wagner Richard*: »Zarándokok kara« Tannhäuser dalműből, teljes zenekar-kísérettel. A műsor illetén összeállítása is mutatja, hogy a derék dalárda mennyire iparkodik s haladásában milyen nemes ambíció vezet. A 3, 5, 6-ik szám alatti férfikarokat a dalárda teljes praecisitással adta elő. A műsor 2-ik és 7-ik száma olyan feladat, melyeknek megoldására dilettáns ének-társulatok nem igen mernek vállalkozni; tekintetbe vévén ezen körülményt, nem különben a vele járó nehézségeket, a dalárda meglepően exekutálta s ha nem is adott kifogástalant, de törekvése teljes elismerést érdemel. Az 1-ső és 4-ik számot a 46-ik ezred zenekara Bemád karmesterök vezénylete alatt derekasan adta elő, bár a 4-ik számmal nagyon meglátszott, hogy a zenekar nincsen az ilyen feladathoz szokva, aztán a szükséges hangszerek sem voltak mind meg. Az összes előadott számokat élénk tetszés kísérte a közönség részéről. Az estély óriási látogatottsága bizonyosságot tesz arról, hogy a dalárda törekvését a közönség teljesen méltányolja. Mindeme szép sikerben az oroszlanrész természetesen a »szegedi dalárda« lankadatlan buzgalom karmesterét, *Szögédi* (Roth) Endrét illeti meg.

~ **BÜLOW JÁNOS** jelenleg Berlinben időz, és zenekarhangversenyeket rendez, melyeknek műsora tanúságot tesz a kitünő művész ritka jártaságáról a zeneirodalomban. Az első zenekari hangverseny kizárólag *Beethoven* műveiből állott; a másodikon *Spoehr* C-moll és *Brahms* D-dur szimfóniája adatott elő. A harmadik estélyen három fiatal zeneszerző szerepel megannyi újdonsággal: *Strauss* Richard, ki a klasszikus iránynak híve, *Weingartner* Felix, gráci születésű zeneszerző, ki egy »Sakuntala« nevű operát írt és *Humperdinck* Emil, a kölni színház karmestere.

A HÉT TÖRTÉNETE.

Febr. 22-28

BERCZIK ÁRPÁD népszínműve: »A vén kupecs«. — OHNET György színműve: »A vasgyáros«.

Tagadhatatlan, hogy a színházaknak jó évadjuk van. Jó darabokat kapnak; és a közönség csak úgy tolong pénztárai előtt. A népszínházban még nem szűnt meg a varázs, melyet »Rip van Winkle« gyakorolt és máris új és nagy sikert jegyezhet fel történetébe. **BERCZIK ÁRPÁD** népszínműve, »A vén kupecs«, mely mult szombaton került először színpadra, nagyon tetszett. Egyszerű, derűt meséje, ügyes compositója, hatásos színpadi helyzetei, elmés párbeszéde, jól választott népdalai, pikáns couplet-i egyaránt megtették a hatást, mely tőlük várható volt. Zeneje is, melyet **Serly Lajos** szerzett, a mennyiben új, megfelelő, a mennyiben pedig régebbi népdalokból áll, izléssel meg van választva.

Örömmel konstatáljuk e darab jelentékeny hatását. Nem csupán azért, mert a **Berczik**éhez hasonló tehetség nyomában szívesen

látjuk a sikert, hanem különösen még azért is, mert ez a darab fényes bizonyíték arra, hogy a népszínmű nem szorul szükségképen azon témákra, melyekben az erős és komoly drámai elem dominál. A népszínmű az utolsó évtizedben nagyon is eldrámaiosodott. Az utolsó időkben alig került valamely való darab a színpadra, mely, ha tárgya a nép életéből volt véve, nem arra lett volna számítva, hogy a nézőre megindítóan vagy megrendítően hasson. Már nem is nézték népszínműnek az oly darabot, mely meg nem ríkatott. A népszínművet kizárólag a tragédia egyik újabb válfajának nézték; *la tragédie tempéree par des chansons*, mondhatnók egy régi szöveget felhasználva. Pedig hát a népszínmű a vigjátékból, a nép körében játszó énekes vigjátékból, a vaudeville-ből fejlődött. És azt hinné az ember, hogy az irodalmi műfajok eredetüket egészen meg nem tagadhatják. Korunk története e hitet meghazudtolta. Eveden át tapasztaltuk, hogy a népszínmű eredetét nyíltan perhorreskálta; és pedig sikerrel. A legutóbbi időkben oly jelenségekre ébredtünk, melyek ama régi hitet ismét lábra állították. Kellemes meglepetésünkre tapasztaltuk, hogy a népszínmű ismét visszatér régi vigjátéki medrébe. És mert **Berczik** ez új darabbal hatékony bizonyítékát adta annak, hogy a régi vaudeville még él és életképes, hogy tetszik és győzedelmeskedik, ha jól van megalkotva, azért üdvözöljük szívünkkel e jeles író új sikerének küszöbén.

Nem akarnánk félreteretni. Nem azt mondjuk, hogy a népszínműnek okvetlenül vigjátéknak kell lennie. Távol van tőlünk a szándék, hogy a színpadon járatos műfajok számát bármely okból is megszorítsuk. Mi csak arra kívánunk figyelmeztetni, hogy a népszínmű nem kizárólag a komoly drámai elemekben találja éltető erejét. Nézetünk szerint a népszínmű — jelenleges állapotában, vagyis fejlődésének mai stádiumában, — lehet vigjátéki, középfaji és szomorújátéki természetű. A műfajok szaporodtak; a műgyakorlat e szaporodással számot vetett; a közizlés helyeselte. Ez ellen senkinek sem lehet kifogása. Mi csak külön rá akarunk mutatni a jelenségre; és pedig akkor, midőn erre oly fényes alkalom kínálkozik, mint a melyet **Berczik** darabja nyújt. Tetszünk ezt azért, mert egyrészt egy igazságot vélünk megvédeni; másrészt pedig, mert az irodalmi művészt gyakorlóknak is érdekükben lévőknek véljük a figyelmeztetést, hogy tevékenységük tere valóságban tágabb, mint minőnek a közhit utóbbi időkben képzelte.

Mindenkinek, az íróknak úgy, mint a közönségnek egyaránt tanácsoljuk, nézzék meg **Berczik**nek e kedves vig darabját. Amazok okulni, ezek pedig kitünően fognak rajta mulatni. Oly nyíltan, szabadon és jóízűen ritkán hallottuk a közönséget nevetni, mint szombaton este a népszínházban. És meg vagyunk győződve, nem volt ember, ki elégtelenül hagyta volna el a nézőtermet. Hogy a szerzőt minden felvonás után viharos tapsokkal hívták, azt nem is számítjuk; mert hát mely eredeti darabban nem hívják nálunk a szerzőt. Több az, hogy a darabot mindenki dicséri és hogy alig lehet abba a rengeteg népszínházba jegyet kapni, mikor »A vén kupecs« áll a színpadon. Oly darabra, melyben nincs semmi curiositás, semmi különtség, semmi számító fogás, a közönség e sietsége és mohósága nagy dicséret, a legfőbb dicséret, mely mellett a tollforgató kritika bátran hallgathat.

El is hallgatunk; »A vén kupecs« megteszi útját, a nélkül, hogy bárki jóakaró segélyére szüksége volna.

Ma este (pénteken) a nemzeti színház is rengett a tapstól. Ohnet új darabját, »A vasgyáros«-t és **P. MÁRKUS EMILIÁ**-t acclamálták a hősnő szerepében. Mindkettőt joggal. A darab igen szép, és a művésznő remekül játszott.

Ohnet regényíró és darabjait regényeiből készíti. Tudjuk, mily nehéz regényből darabot szabni; de tudjuk azt is, hogy csak akkor nehéz, hogy ha a regény tisztán epikai természetű. Ha tartalma drámaiabb természetű, az átváltoztatás munkája nem is oly emberföltött. Es különösen nem mai napság, mikor a dráma a régi, nélkülözhető conventiókat egymás után levetkezi, a regény pedig szintén sokat engedett abból a csekély szigorból is, mely régen te formáját, ha csak némileg is, megkötötte. Hiszen az újabb regények közt gyakran találunk olyat, melynek egy-egy nagyobb fejezete valóságos színpadi felvonás. Igaz, hogy a regény bizonyos új fajában fölelem a descriptió, melynek a drámában semmi helye, minthogy azt a színpadon a kiállítás és a színész játéka helyettesíti. De az ilyen regényekből aztán nem is válik jó dráma, ha csak nincsenek meg benne ama drámai erejű helyzetek, melyek ama más fajtájú regények főalkatrészeit képezik. Ohnet regénye eme másik fajtához tartozik. Az ember, midőn olvassa, azt hinné, hogy már azon szándékkal lett megírva, hogy drámát fognak belőle kihozni. És sok nézőtől hallottam ma este a vélemény, hogy ez a regény jobban hat a színpadon, mint a könyvben. Ez csak azt bizonyítja, hogy ugyyszólván drámai praecooccupatioval lett megírva.

Az egész darab azon sarkal, hogy hőse, **Derblay Philippe** nőül veszi **Beaulieu** marquis leányát, a büszke **Claire**-t, ki őt nem szereti és csak a fölött való bosszúságból ment hozzá, hogy jegyese, **Bligny** herceg elpártolt tőle és más nőnek kötötte le magát. A gyöngéden érző, de erős jellemű **Derblay** nagylelkűsége, nemes és önzertemes magaviselete által arra kényszeríti a daczos leányt, hogy végre térdet hajtsjon előtte és megszeresse őt, ki szerelmét százszorosan megérdemli.

Thémának ez is elég egyszerű; de Ohnet mesteri keze ez egyszerű adatokból hatalmas drámát teremtett, mely még minden nézőt megrendített, elragadt és lelkesített. Párisban rendkívül nagy volt e darab sikere; nálunk is igen jelentékeny.

Hogy nálunk nem volt oly nagy hatása, mint a **Gymnase**-ban; hogy a mi közönségünk nem esett tőle a magasztalás azon deliriumába, melyben a párisi leledzik még most is: annak oka részben az előadásban is keresendő. Híreinkből fogják megtudni olvasóink, hogy Nagy Imre Olaszországba utazott, mának gégebaját gyógyítani. Ez által a darab egyik támasza elesett. **NÁDAY** megtett minden tőle telhetőt a czím szerepben; egyes jelenetekben hatott is játékaival; de egészben véve hideg, kisszerű, elégtelen volt. Nem is az ő hibája, hogy oly szerepben nem fénylik, mely nem neki való, mely jelenlegi szerepkörén kívül is esik. Ő nem grand premier e színházban; köszönjük meg tehát neki, hogy csak ennyire is megállta helyét.

Az est zajos ovátiói **P. MÁRKUS EMILIÁ**t illették. Ő feléje fordult minden ember csodálata és lelkesedése; őt tapsolta minden kéz. A darab legnagyobb jelenete után (IV. felv. 1. változás) hatszor éljeneztek és tapsolták a lámpák elé. Meg is kell vallanunk, hogy a jeles művésznő a mesteri tökéletesség magasságára emelkedett játékaival. Finomabban árnyalni az érzelme sokszertű változásait, több hévvel és közvetlenséggel tolmácsolni a lélekszaggató szenvedélyt, még eddig nem láttuk; ékeesebben ajkain még nem szót a szív meggyőző szava. **Márkus Emilia** ez este nagy diadalt aratott és »**Claire**«-jét egykoron »**Julia**«-ja mellett fogják emlegetni. A többi szereplők közül **PRIELLE Cornéliát** (**Beaulieu marquis**) kell felemlitenünk, ki mindig csak kitünő lehet a színpadon, valamint **BERCSÉNYIT** (**Bachelin**), **HELVEYT** (**Athénais**) és **UJHÁZT** (**Moulinet**), mint kik kisebb jelentőségű szerepeikben is bezonyították, hogy elsőrendű művészek.

RF.

SZÍNHÁZI HIREK.

= A NEMZETI SZÍNHÁZ Szigligeti halálának emlékezetét fogja megülni a jövő héten márczius 7-én, mely alkalommal az elhunyt két vigjátéka: »A mama« és »Petronella« kerül színre.

= A VÁRSZÍNHÁZBAN Feleki Miklós melőlőni fogja az operette-et s játékrendje vigjáték, népszínmű, énekes vaudeville s magyar történelmi darabokból fog állni. Ez utóbbiakból több régi jó színművet fog fölleveníteni s egyszersmind újakat is irat. A művészek szerződésére nézve a következő fölhívást tette közzé: »Felkérem a magyar színházat szavaló és énekes tagjait, hogy ha f. év okt. hó 1-től a budai színházakhoz szerződöttni óhajtanak, ez iránt az első magyar színházi ügynökséghez fordulni sziveskedjenek«. Feleki Miklós.

= A BUDAI SZINKÖR társulatának ügye még mindig nem nyert megoldást, a mennyiben Felekinek nem sikerült Krecsányival megalkudni, az idő pedig sokkal rövidebb, sem hogy új társulatot lehessen szervezni. Most Csóka Sándorral, a kassai szintársulat igazgatójával folytat Feleki alkudozásokat, melyek valószínűleg eredményre is fognak vezetni s így a nyáron a kassai szintársulat fog a budai szinkörben működni.

= FELEKI MIKLÓS f. évi október havában lép nyugdíjba, miután 33 évet töltött a nemzeti színháznál és 46 évet művészi pályáján, Felekinek asszony 1885. ápril havában nyugdíjaztatja magát.

= LEWINSKY JÓZSEF felolvasása iránt, melyet kedden, márczius hó 4-én a »Magyarországi Hirlapírók Nyugdíjintézete« javára a vigadó kistermében rendez, általános érdeklődés mutatkozik. Előjegyzések e felolvasásra Grill Károly udvari könyvkereskedésében (Dorottya-utca 1. sz.) fogadtatnak el.

= AZ ORSZÁGOS SZÍNHÁZ-EGYESÜLET e héten tárgyalta a vidéki színházgatók kérvényét engedélyért. Miután két színházgató kivételével a többi a nyugdíjhátralékot befizette, a többinek akadály nélkül kiadatni javasolta az engedélyeket.

= SZÍNHÁZGATÓK ÁLLOMÁSAI. A jövő téli évadra a nagyobb vidéki városokat a következő színházgatók vették ki: Krecsányi Debreczen, Mosonyi Jakab Aradot (ha a színház elkészül), Jakab Lajost Győrt, Aradi Gerő Pécset, Tóth Béla Székesfehérvárt és Miskolcot és Mándoky Béla Szabadkát.

= A DEBRECZENI SZÍNHÁZ NYUGDÍJ-INTÉZET felküldte megbízottját az országos színház-egyesülethez, hogy a két nyugdíjtoke egybeolvasztása iránt emezzel végleges megállapodást hozzon létre.

= NAGY IMRE makacs torokbaja miatt Olaszország nyhe égálgát fogja élvezni. Hétfőn este lépett föl egyidőre utoljára Olgában Olga nem kerül le a játékrendről; »Ozdi Sándor« szerepét legközelebb Hetényi fogja játszani, a ki először a várszínházban próbálkozott meg vele.

= PÁLMAI ILKA zsufolt ház előtt vendégszerepelt Székesfehérvárott. »Nap és hold«-ban, a »Kornevilli harangok«-ban játszott, és a »Csókon szerzett völgegy«-ben lép föl.

= SZIGETI JÓZSEF a múlt héten gyönyörködötti művészetével a miskolciakat. Első este Molière »Fösvényét« játszta, vasárnap saját művét, »A csizmadia mint kísértet« (mindkét este telt ház mellett), hétfőn a »Rantzauk«, kedden »Mukányi«, szerdán a »Csókon szerzett völgegy«, csütörtökön IV. Henrik került színre. A közönség minden este a tetszés és lelkesülés jeleivel halmozta el a nagy művészt.

= SOLYMOSY ELEK Győrtött vendégszerepelt. Őt darabban lépett föl, és pedig a Koldusdiák«-ban, »Lili«-ben, »Aranyhaj«-ban, »Tót leány«-ban és »A két testvér vagy Hanzí szerelme« című énekes bohózatban, mely egyuttal búcsúfellépte is volt.

= TÓTH BÉLA, a miskolci és székesfehérvári színházak igazgatója felhívja mindazokat, kik hozzá ez év október 1-től 1885. évi virágvasárnapig a székesfehérvári színházhoz szerződni óhajtanak, feltételeiket, szerepjegyzéküket s ha ismeretlenek, arcképüket hozzá Zomborba mielőbb megküldeni sziveskedjenek.

= A POZSONYI SZÍNHÁZAT Pozsony város polgármestere a belügyministertől nyert felhatalmazás alapján tűzbiztonsági okból be akarja zárítani s e czélból rendkívüli közgyűlést hívott össze, mely az ügyben határozni lesz hivatva. Az ottani magyar lapok erőlyesen sürgetik ezt az intézkedést, hogy a tűzbiztonsági szempontból szükséges átalakításokat az ápril elején megnyíló magyar színi évadra foganatosítani lehessen.

= KOLOZSVÁRTI JÁSZAI Mari asszony »Borgia Lucretia«-ban kezdte meg vendégszereplését. A művésznőt megjelenésénél szép babékoszorúval és bokrétaival fogadták. Játéka nagy hatást tett s a közönség nemcsak tapsolt, hanem zajosan éljenzett is. A művésznő másodszor mint Éva lépett fel az »Ember tragédiájá«-ban. Jászay Mari asszony kolozsvári vendégszereplése után, mint már jeleztük, Debreczenbe megy.

= ARADON Mosonyi Károly színházgató nyárra díszes szinkört épített és abban előadásait júniusban kezdi meg. Főrendezőnek Molnár Györgyöt szerződöttnette.

= AZ EPERJESI ÁLLANDÓ SZÍNHÁZBA nem igen akad magyar szintársulat és így most Frank Károly német színházgatónak adták ki.

= DEBRECZENBEN Makróczy Jánosnak, a »Becsület szegénye« című népszínmű szerzőjének »Kömánasszony« című népszínművét igen szép sikerrel adták elő. E darabra a kolozsvári színház is javában készül.

= SZEGEDEN Szelenyi Anna k. a., a népszínház tagja közelebb lépett fel a »Sárga csikó« Erzsike szerepében és sikert aratott. Valószínű, hogy szerződöttnetik. Ugyancsak Szegeden közelebb Ábrányi K. »Olgáját« adták elő a czímszerepben Hunyadi Margit asszonnyal.

= PÁPÁRÓL írják: Színházunkban e hó 19-én Kolozsváry József népszínmű-énekes lépett föl a »Falurossza« Gündör Sándor szerepében. Szép színpadi alakja, értelmes játéka és érzéssel előadott dalaival megnyerték a szép számmal megjelent közönséget, mely őt minden jelenete után zajos tapsal tüntette ki.

= LA FLAMBOYANTE című három felvonásos új vigjátékot adtak a napokban a párisi Vaudeville-ban, Ferrier, Cohen és Valabrèguetől. A mulattató s nagy sikert aratott darabnak meséje röviden a következő: Auguste Bernard kapitány minden nyáron elindul a »La Flamboyante«-tal Havreből a világba, s mikor visszatér, a világ minden részéből hoz ajándékokat. Anyósa azonban egyszer csak gyanakodni kezd, hogy veje semmiféle hajónak sem a kapitánya, régen visszavonult a tengertől, Bernard állítólagos utja mindig Párisba vezetett, maitresseéhez. Bernard később mulatságos bonyodalmakba keveredik, mert csakugyan létezik — az ő tudta nélkül — egy Flamboyante nevű hajó s ennek a kapitányát is Bernardnak hívják. Úgyes-bajos dolga akad több emberrel, kik benne az igazi kapitányt vélik s e mellett meggyűlik a baja az igazi Bernard kapitánnyal is, mert ez attól fél, hogy amaz elhalászta az ő indián menyasszonyát, kinek hozománya több millió kagyló. Az álkapitány neje és anyósa véletlenül összejönnek a maitresse-szel, ez elsimítja a dolgot, melynek kényesebb részletei sohasem fognak Bernard tudomására jutni s az igazi kapitány is örül, hogy az övé lehet vörös bőrű menyasszonya.

AZ ÖTVÖSMŰ-KIÁLLÍTÁS AZ EGYHÁZ SZEMPONTJÁBÓL.

A multak emlékei nem maradnak némák, az egész történelmet elbeszélnek annak, a ki azt a kellő szempontból vizsgálát alá veszi. Ha az egyház hatalmát s befolyását tanulmányozzuk, már a kiállítás első teremében is a népvándorlás arany ékszeri között tapasztaljuk az egyház civilizáló befolyását azon népekre, melyek a római császárságot megdöntötték. A nagy-szt.-miklósi kincsrel látjuk már két arany eszcsén a keresztet, nem mint pusztá díszítést, hanem mint vallási jelvényt, s a köriratból, melyet eddig tökéletesen megfejteni nem sikerült, annyit mégis kivehetni, hogy vizről, tehát keresztelésről van szó. Az ozorai leletnél két példányban fordult elő egy gránátokkal díszes arany kereszt, mely mellédszül szolgált, a kunágotai kincsrel kereszt az ezüst övdíszítéseknek kiváló középpontja, a dobogói sirmezőn pedig dr. Lipp Vilmos oly korongfibulát ásatott ki, melyen az anuntiatio ábrázolva van. Mindezek mutatják, mily hamar terjedt az egyház befolyása a római birodalomba betóduló népek közt, melyeknek civilizációja általa mozdított elő. Szent Eligius a frank merovingek udvarában készítette a világi ékszerket és az egyház szentelt edényeit, melyek közül egynehány a mai napig fentartotta magát.

A kiállítás második teremében látjuk az egyházi eszközök legrégebb formáit, melyek például az aquamanile formában még a pogányságra emlékeztetnek. A keresztteken Krisztus alakja rideg, lábai párhuzamosan egymás mellett két szeggel a scabellumhoz szegezve, a művészek csak a XIV. század kezdetén hajlították azokat a művészeti változatosságra kedveért egymásra. Ezen kezdetleges művészet mellé állítottak a keleti egyház szertartás-eszközeit, habár sokkal későbbi időkben készültek, mert az orthodox egyház kifejlődésének ezen stádiumában kövesült meg, s meddő maradt mozdulatlanul megállva, midőn az egész világ, s vele a catholicismus is folytonosan haladott, s a kor eszméinek az egyházi művészetben új kifejezést adott. Azon kincsekben, melyeket Nagy Lajos az aacheni székesegyháznak felajánlott, érezzük már egy újabb kor művészetének szerencsés kísérleteit, látjuk, hogy a byzanci traditiók pályáiból már ki kezd nőni az újabb olasz és német művészet naturalismus, mely azonban még sokáig az egyház szolgálatában s oltalma alatt marad. Egy új életelő elem járul most hozzá a civilizatio tényezőihez, melynek befolyása kiterjed életre és egyházra egyaránt; a humanismus, a régi római és görög írók tanulmányozása és utánzása; az egyház támogatja ezen új irányt, mely őt is termékenyíti, a mint ezt a nagy középszelekrény gyönyörű kelyheiben s monstrantiában láthatjuk, a művészet legszebb virágzását eszközi, a mint ezt a középszelekrény gyönyörű kelyheiben, monstrantiában s a zágrábi püspökboton látjuk, s megteremti a reformatiót, a katholyika egyház ezen dicső szülöttjét, minőt a keleti egyház szülni nem volt képes. De Lutherrel egykorú Loyola, a reformatióval a jesuitismus, s mindkettőnek befolyása félreismerhetetlen az ötvösművekben is, melyek ki vannak állítva, az erdélyi ötvösök túljózan s sokszor emlékezetes műveiben s a jesuiták túlcikornyás paróka-styljében, mely a Mátyáskori egyszerűségtől és szépségtől olyannyira elüt. A gazdagság és a cikornyura uralkodik most, az egyenes és minden geometriai vonal ki vannak küszöbölve a művészetből, a mesterkéltség lép a mesteri helyébe, a mint ezt a három utolsó szekrényben nyom-

ról nyomra tapaszaljuk. A tridenti egyházugyűlés vonja meg a határt a katholicismusban a régi és az új nézetek s irányok közt, sőt a művészetben is ez a határkő a régi eszményi és az új eklektikus akadémikus irány közt. Nem tagadjuk, hogy a jesuitismus is képes volt itt-ott szépet teremteni, mint például Szent-István ezüst mellszobrát, mely valószínűleg Bernini műve és Forgách primás nyitrai gyönyörű aranykelyhét, sőt elismerjük, hogy a spanyol festészeti iskola, Zurbaran és Murillo, sőt még Rubens és a Flamandok jezsuita befolyások alatt virultak fel, midőn a civilizatio folyama már két ágra oszlott s Hollandban felvirágozott a protestans művészet Hals, Cuypp, Ruysdael és Rembrandt nevezetes iskoláikkal, a demokratia és középosztály ezen ihletett művészei, kik merték a tárgyakat és személyeket úgy festeni, a mint azokat látták, a naturalismus ezen felülmulhatatlan kifejtői. A műiparban is látjuk ezen kettős irányt, s mindakettőnek legszebb műveit az ötvös-kiállításban, mert a czéhrendszer következtében, a mesterlegények vándorlásai folytán, hazánkiai kijártak külföldre, külföldiek bejöttek hozzánk munkát keresni, mesterfogásokat megtanulni, s a divát formáit terjeszteni. Nem is csudálkozhatunk tehát, ha e szerint az olasz és német izlés befolyással volt a magyar ötvösök munkáira, ha főuraink Augsburgban s Velenczében vásárolták ékszereiket, melyek itthon mintakul szolgáltak, s a török szomszédság sem maradt befolyás nélkül izlésünkre és iparosainkra, különösen a nyergek és lószerszám dolgában, sőt a persa tulipán- és szegfűdíszítés, mely egyenesen a törökök idejében jutott először hozzánk, nemzeti jellemző díszítésünk fő motívumává vált a népnél. Éppen úgy az ugynevezett erdélyi vagy magyar zománcz, minőt külföldi helyeken alig ismernek, míg nálunk a XV. és XVI-ik század kelyhein épen nem ritka, a kiállításban több mint huszat láthatunk, s mely a XVII. század ővein, forgóin, boglárain oly gyakori, sem nem hazai találmány, sem nem kizárólagos sajátosságunk. A rekesz-zománcz s annak válfajai régóta ismeretesek voltak az egész keleten, ugyanazért a kiállítás vezetői az utolsó terem közep-székényében felállították a chinai rekesz-zománcznak hazánkba jutott legszebb példányait, mellettök egy mingreliai arany eszést filigrános rekesz-zománczszal a bécsi iparmuzeumból és több régi és új hason technikával készült orosz munkát. Hazánkban azonban ezen iparműfaj a XV. század közepétől a XVIII. század kezdetéig, a mint azt a Károlyi Sándor forgója bizonyítja, nagyobb kiterjedést nyert és szebben fejlődött, mint a szomszéd országokban, hol ez nem vált állandóbb divattá, de az oroszok megelőzték bennünket újabb időben, s felelevenítették, császári gyámmóltás mellett, a már feledésbe menő rekesz-zománcz műipart, melynek egyes kitűnő, nagyrészt példányait gr. Zichy Edmud szivesen kiállításunkra beküldeni. Budapestten is igen ügyesen készült ismét az ily munkákat, s vagyonos osztályainktól függ, hogy újra felvirágozzék az ötvösmű-ipar, ha a közönség azon, fájdalom az értelmesek közt is elterjedt balvéleménytől meg tudna válni, hogy Bécsben minden jobb és jutányosabb, mint Budapestten és ellátna iparosainkat munkával és megrendelésekkel, melyeknek ők éppen oly jól, sőt sokszor jobban meg tudnak felelni, mint a külföldiek. Tény, hogy Bécsben és Párisban a magyar munkást nagyon kedvelik, s hogy ügyessége nem kisebb, mint a németeké, s ha izlése nem annyira kimívelt, mint a francziáké, a jelen kiállítás is alkalmat nyújt nekik éppen úgy, mint a nagy közönségnek, hogy az ötvösművészetnek úgy felvirágozását, mint hanyatlását tanulmányozhassák, s a legközelebbi mult idők mesterkéltségen művei intésül szolgáljanak nekik, nehogy a nehézségek legyőzésében keressék a művészetet. A beszerzői püspök, ki a tudományt és művészetet oly hön pártolja, példát ad e

tekintetben, midőn hazai műiparosainknál rendel meg az egyházi ékszereket s maga is utasítást ad iparosainknak, hogy olyakat készítsenek, mik iparunk kifejlésére szolgálnak. Sajnáljuk, hogy az ország primása, ki a jelen kiállítástól is távol tartotta magát és esztergomi páratlan kincseit nem akarta kiállítani, még mindig csak Bécsben s külföldön látja az egyházi művészet hazáját, s nem tartja hazai kötelességének a hazai ipar s művészet előmozdítását.

PULSZKY FERENCZ.

KÉPZŐMŰVÉSZETI HIREK.

≈ A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT ez évi közgyűlését márczius hó 9-én délelőtti 11 órákor fogja megtartani saját műcsarnokában (sugár-út 81. sz. a.). A közgyűlés tárgyai: 1. Elnöki megnyitó beszéd. 2. A választmány jelentése a lefolyt évről. 3. A számvizsgáló bizottság jelentése az 1883. évi zárszámadásokról. 4. Az 1884. évi költségeloirányzat megállapítása. 5. Egy alelnök választása. 6. A választmánynak alapszabályszerű kiegészítése. 7. A folyó évi zárszámadások megvizsgálására egy 3 rendes és 2 pótagból álló bizottság választása.

≈ AZ ORSZÁGOS KÉPTÁR ügyében Trefort minster már három évvel ezelőtt kikérte a közmunkatanács alelnökének véleményét különösen az iránt, hogy mely terhek jöhetnek szóba oly képtár építésénél, melybe egy a muzeumi, mint az Esterházy-féle nagy képgyűjteményeket el lehetne helyezni, az antik gipszöntvényekkel és rézmetszet-gyűjteményekkel együtt. Báró Podmaniczky három telket jelölt ki: a sugár-út melletti »epres-kert«-et, a Margit-hídfő közelébe eső üres telket s az alkotmány-, honvéd-, Batory- és nádor-utcák sarkán lévő nagy négyszögterületet. A minster az utóbbit tartá legjobbnak, mint a mely a tömő-téren építendő országházzal ép szemben fekszik. Föl is kérte már a közmunkatanács alelnökét, hogy a telket tartsa fenn a képtár számára.

≈ A FESTÉSZETI MESTERISKOLA folyó évi május havában teljesen elkészül, BENCZUR Gyula tanár azonban csak szeptember havában fogja ott műtermét megnyitni; addig az épület a nyáron át teljesen kiszáradhat. A művész június vagy július havában valószínűleg Münchenbe utazik és egész szeptember haváig ott marad.

≈ AZ ORSZÁGHÁZ építési bizottsága ülést tartott, melyen Tisza Kálmán elnökölt. Steindl Imre tanár módosított tervének gipszmintáját mutatta be. A tervet általános tetszéssel elfogadták s megállapodtak abban, hogy az építés engedélyezése végett törvényjavaslat fog a törvényhozás elé terjesztetni még ez ülésükön, a végből, hogy az építést nemskóra meg lehessen kezdeni.

≈ AZ ARANYMŰVESEK ipartársulatának elnökéhez, Zitterbart Károlyhoz, Trefort közoktatásügyi minster levelet intézett, melyben felszólítja, hatna oda, hogy az aranyművesek, ugy a budapestiek, mint a vidékiek sűrűn látogassák az ötvösműkiállítást.

≈ AZ ÖTVÖSMŰKIÁLLÍTÁST a közönség mindinkább sűrűn látogatja. 500—700-ra megy a látogatók száma naponként. Este a kiállítás, villamos fény mellett valóban bővös látványt nyújt; ennek járnak fel a gourmet-k, kik a sok szépnek látványában nem csupán a tanulmányt, hanem a mámort keresik. Új tárgyak még mindig érkeznek. Pulszky Károly jelenleg a gyűrűk rendezésével van elfoglalva, melyek a kiállítás egyik legérdekesebb részét képezik. Cook, az ismert amerikai utazási vállalkozó kérdést intézett a kiállítás központi bizottságához, hogy a tárlat meddig maradjon nyitva, miután egy nagyobb csoport utazóval a kiállítás megtekintésére Budapestre szándé-

kozik jönni. A kiállítás kis katalogusa új és pontosabb kiadásban már megjelent és a pénztárnál kapható. A jövő héten valószínűleg a nagy katalogus első kiadása is megjelenik.

≈ GRÓF BATTYHÁNY LAJOS ARCZKÉPÉRT az országos iparegyesület már átszállította Barabás Miklós festőművészről az egyesület helyiségébe. A festő a grófot a régi festmény után festette, kék bársony prémes mentében, fekete atillában vörös gombokkal, vörös kardkötővel, melyben bal keze ujjait tartja, míg jobb kezét egy asztalon nyugtatja, melyen a kalpag fekszik, mellette irományok és érmekek nemzeti színű szalaggal. Az egyesület a festményhez díszes keretet készített.

≈ SZÉKELY BERTALAN a jövő hóban kezd meg a dalműszínház udvari várótermében a falfarkány festését.

≈ BADITZ OTTÓ Jókainé jubileumára a »Nemzet« szerkesztőségének megbízásából lefestette Jókainét. Ez arczképet a »Nemzet« szerkesztősége a napokban adta át Jókainénak. A kép a jubilans művésznőt Veturia jellemében ábrázolja, életnagyságú térdképben. A kép nagyon szépen sikerült; nem csak mint arczkép hí a megszólamlásig, de mint a Veturia szerep alakítójának képe is minden tekintetben figyelemre méltó.

≈ KOVÁCS MIHÁLY festőművész jelenleg Samassa József egri érsek arczképét festi; azonkívül a dalműszínházban az udvari lépcsőházban festett genius-alakok eredeti színvázlatait dolgozza ki teljesen.

≈ FESZTY ÁRPÁD Ipolyi Arnold püspök megbízásából a dalműszínházban festett falfestmények egyik nagy kartonját, mely a romok közt sípoló Pánt ábrázolja, vízfestéssel kiszinezte.

≈ AGGHÁZY GYULA egy nagyszabású, hangulatteljes, »A kenderátstónál« című tájképen dolgozik, mely festmény a műcsarnok tavaszi kiállítására van szánva.

≈ ÉRDEKES KOSSUTH-KÉP, lesz Kolozsvárott látható az ünnepélyen, melyet márczius tizenötödikén rendeznek. Az olajfestésű arczkép a Kossuth anyjác volt, aztán Kossuth Lajos testvéréhez került, kitől egy amerikai hölgy szerezte meg és kegyeletesen őrizte, míg nem tavaly Kovács János unitárius tanár Amerikában járván, a hölgy megismerkedett vele, neki ajándékozta a képet, remélve, hogy itthon nagyobb kegyelettel fogják őrizni, mint Amerikában. Kovács tanár a képet első sorban Kossuth Lajosnak fogja felajánlani s ha nem fogadná el, az erdélyi muzeumnak adja.

≈ A MÜNCHENI nemzetközi műkiállítás, mely a mult évben rendeztetett, 41,000 márkát jövedelmezett. A szép összeget a müncheni művészekházának alapjára fordítják.

≈ SIEMIRADSKI legújabb festménye: »Egy régi szláv vezér holttestének elégetése«, melyet a moszkvai muzeum számára festett, legközelebb Berlinben lesz kiállítva, s nem sokára egyenest Moszkvába viszik a már is fölötte magasztalt képet, a nélkül, hogy előbb több városban kiállítanák.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

MAROSVÁSÁRHELYI DALÁRDA. A beküldött felhívást jövő számunkban fogjuk közölni, miután a közp. választmány jövő héten (f. hó 5-én) ülést tart, melyben Dr. Hubay Károly elő fogja terjeszteni a t. dalárda-egyletnek indítványát.

A kiadóhivatal üzeneti: SALAMON GÁBOR urnak Békés. A félévi előfizetési díj 3 frt; miután a Harmonia csak felvénekint lehet előfizetni, kérjük a hiányzó 1 frt 50 kr. beküldését. A mult évfolyam nem kapható. Ábrányi zenetörténete legközelebb meg fog jelenni külön könyvkiadásban.

CSABAI UY BÉLA Nagykun-Madaras. Január 1-étől június végeig.

„Erste Produktiv-Genossenschaft der Klaviermacher“

Arany- és más magas érdmekkel kitüntetett gyár.

WIEN.

Verschiedene goldene Medaillen und andere hohe Auszeichnungen.

„Bécsi zongoragyár Produktiv-szövetkezet“

kitünő gyártmányok, melyek minden tekintetben kiállják a versenyt a leghiresebb zongorákkal.

KAPHATÓK:

Barna egyszerű hurozott
Barna kereszt-hurozott

Fekete egyszerű hurozott
Fekete kereszt-hurozott

Egyedüli főraktárunk Budapesten (Váci-utca 3. szám), a „Harmonia“ zongorateremben.

Legújabb zeneművek:

»Éjszaki fény«, keringő, szerző: SZTOJANOVITS JENŐ. — Ára 1 ft.

»Csókon szerzett völegény« összes dalai, szerző: SERLY LAJOS. — Ára 1 ft 50 kr.

»Tempefői« magyar dalmű kivonata, szerző: ERKEL ELEK. — Ára 1 ft 80 kr.

Kaphatók a „Harmonia“ zeneműkereskedésben, (Váci-utca 3.).

Zenetanárok lakcímei.

ZONGORA:
Bartay János, nemzeti zenedei t. Váci-ut. 10.
Erney József, nemzeti zenedei tanár, kerepesi-ut. 24.
Khayll Antal, Thonet-udvar
Huber Károly, nemz. zenedei karnagy, a Hegedűi kímüvelési osztályok tanára, új tőzsde-épület.
Gobbi Henrik, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár, Ferencz-József rakpart 18.
Sipos Antal, magán zeneakadémia tulajdonosa, Kecskenéti-utca »Geist«-ház.
Székely Imre, nemz. zenedei tanár, a zongora kímüvelési osztályok tanára, szeb. utca 2.
Serly Lajos, a népsz. karnagy, Sándor-u. 30.
Schütze Rezső, nemz. zenedei tanár, nagykorona-utca 4.
Vajdady Béla, nemz. zenedei tanár, külső dob-utca 49.
Rausch Károly, nemz. zenedei tanár, Hunyady-utca 3.
Dr. Popper Ármán, sugár-ut. 80.
Köschircz János, sugár-ut. 89.
Kindner Károly, vas-utca 17.
Kun Miksa, Károly-utca 1. sz. IV. em. 32 a.
Drescher Raimund, kerepesi-ut. kerep. udv.
Somogyi Mór, Zrínyi-utca 3. sz. I. em. 19. a.
Major J. Gyula, Váci-körút 17.
Kont Ilona, sugár-ut. 60.
Lövinger Ignác, Váci körút 3. III. em. 7. a.

HARMONIUM és ORGONA.
Erney József, kerepesi-ut. 24.
ÉNEK.
Huber Károly, új tőzsde-épület
Pauli Richárd, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár, dohány-utca 28.
Passy Cornet, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár asszony, múzeumi-körút
Igerics Katalin, Lipót-utca 6.
Ulrich Cécilie, a budai zeneakadémia tanár-nője, Albrecht-ut. 6.
Schmidt József, Lipót-utca 19.
Pukls Ferencz, nemz. zen. t., Klauzál-u. 4.
ZENESZERZÉS.
Erney József, kerepesi-ut. 24.
Pukls Ferencz, Klauzál-utca 4.
Huber Károly, új tőzsde-épület
Nicolitsch Sándor, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár, Kazinczy-utca 17.
Major J. Gyula, Váci-körút 17.
HEGEDŰ.
Huber Károly, új tőzsde-épület.
Gobbi Alajos, nemz. zen. t., m. kir. orsz. 36.
Pischinger A., nemz. zen. t., mező-utca 6.
Kis Péter, nemz. zenedei tanár, Sándor-u. 5.
Frankhauser Károly, diófa-utca 18.
Mészáros Imre, tilkoltó-utca 10.
GORDONKA.
Szuk Lipót, nemz. zenedei tanár, sip-utca

Schmidt Ferencz
Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák:
Rövid salon, diófiból fekete.
Arjegyzék küldetik, díj n. kűl.

J. Heitzmann és fia
cs. kir. udvari zongoragyáros

Elsőrangú gyár, mely különösen arról nevezetes, hogy a legtartósabb hangszereket készíti. Zongorái az egész világon el vannak terjedve. S mindenütt egyaránt kelendőségnek és kedveltségnek örvendenek. Birja a legmagasabb kitüntéseket.

Egy jeles gondoktatanár lakzime megtudható kiadóhivatalunkban.

Wessely Márton
zongoragyáros.

Különös specialitás az úgynevezett »Diminutiv« zongora, legkisebb alak s mégis erős, tömör hang. Bármilyen kicsi szobában is elfér. Az egész zongora 1 1/2 méter. Különféle érnkek.

E H R B A R
világhírű zengerái.

Ezen hangszerek a zongoragyártás remekei közé tartoznak. Tartósságra utólérhetlenek, ezen tulajdonságnak köszönheti a gyár nagy hírnevét.

Kaphatók:
Salon Stucz, diófa
» » fekete
kereszt-hurozott és egyszerű.

Böhm Ignác
és társa

Valódi porosz köszén prima minőség.

Megrendelések az irodába
V. Mérleg-utca 9. I. em.
intézendők.

Főraktár
osztr. államv., külső Váci út.
Bemenet a Nándor-híd mell.

Nemeske József
= Mignon =

zongorák. Tartós kitünő hangszerek. Különösen ajánlatosak iskolák számára.

Hamburger Károly

bécsi zongoragyáros, készit kitünő zongorákat, melyek a »Harmonia« zongorateremben folyton készletben tartatnak és jutányos áron kaphatók.

Zongorahangoló lakzime megtudható a »Harmonia« zeneműkereskedésben.

HESSE L.
nemesak, hogy szakértelemmel kezeli a hangolást, hanem mint volt zongorakészítő a hangszerek javítását is magára vállalja

A legkitünőbb
HARMONIUMOK
Tietz Péter utóda
Kotykiewicz Teofil
gyára.

A legjobb minőségű harmoniumok nagy választéka. Hangverseny- és salon-harmoniumok. Prolongement és percussióval templomok és iskolák számára 100 forinttól fölfelé.

Több évi jótállás!
Arjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

Opern-Handbuch
von
Dr. Hugo Riemann.
(Verf. des »Musik-Lexikon«.)
Ein nothwendiges Supplement zu jedem Musik-Lexikon.

Nachschlagebuch zur schnellen Orientierung über die wichtigsten älteren und neueren **Opern, Operetten, Ballette und Melodramen**, unter besonderer Berücksichtigung verschied. Bearbeitungen derselben Stoffe.

Wie der Titel schon besagt, ist obiges Buch eine Art **Supplement** zu jedem **Musik- und Conversations-Lexikon** und soll als **Nachschlagebuch** dienen, wo über den Componisten einer Oper oder über den Titel, die Zeit ihres Entstehens etc. Zweifel entstehen. Es giebt, unter gleichzeitiger Angabe der Hauptpartien, zugleich Skizzen des Inhalts der Opern und berücksichtigt noch besonders die verschiedenen Bearbeitungen derselben.

Vollständig in 8 Lieferungen à 50 Pf., (leg. geb. 5 M.)
C. A. Koch's Verlagshandlung
(J. Sengbusch) Leipzig.

A »Harmonia« egyes számának ára melléklet nélkül 20 kr.